

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име	Величков Ивана Александра
Датум и место рођења	13.11.1979. у Нишу

Основне студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Медицински факултет
Студијски програм	медицина
Звање	доктор медицине
Година уписа	1998/99
Година завршетка	2006.
Просечна оцена	9.51

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет	
Факултет	
Студијски програм	
Звање	
Година уписа	
Година завршетка	
Просечна оцена	
Научна област	
Наслов завршног рада	

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Медицински факултет
Студијски програм	молекуларна медицина
Година уписа	2007/08
Остварен број ЕСПБ бодова	181
Просечна оцена	10.00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	Интерстицијалне ћелије Кахала у гастроинтестиналном тракту пацова са дијабетесом мелитусом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом
Име и презиме ментора, звање	Горан Раденковић, ванредни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	НСВ-8/19-01-007/17-013, у Нишу 08.09.2017.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	151
Број поглавља	7
Број слика (шема, графикона)	50 (43 шема и микрофотографија, 7 графикона)
Број табела	17
Број прилога	/

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<i>Veličkov Aleksandra, Mitrović Olivera, Djordjević Branka, Sokolović Dušan, Živković Vladimir, Veličkov Asen, Pantović Vukica, Urih Nataša, Radenković Goran. The effect of bilberries on diabetes-related alterations of interstitial cells of Cajal in the lower oesophageal sphincter in rats. Histol Histopathol 2017; 32(6):639-647.</i> Циљ ове студије био је испитати промене броја, дистрибуције и морфологије интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) у доњем езофагеалном сфинктеру код стрептозотоцин-никотинамидом изазваног дијабетеса мелитуса код пацова. Поред тога, истраживно је присуство и морфологија интерстицијалних ћелија Кахала код пацова са истим типом дијабетеса третираним екстрактом боровнице, имајући у виду већ доказан хипогликемијски ефекат овог екстракта. Сви узорци кардије пацова имунохистохемијски су обрађивани <i>C-kit</i>, десмин и NSE антителима ради обележавања ИЋК, глатко-мишићних ћелија и нервних структура мишићног зида кардије пацова. Резултати истраживања показали су смањење броја интрамукуларних ИЋК-а са дисконтинуитетом и губитаком веза између ИЋК-а код пацова са дијабетесом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом и у групи пацова третираних боровницом. Показано је да екстракт боровнице има хипогликемијски ефекат, али без икаквих заштитних ефеката на ИЋК у кардији дијабетичких пацова.	M22 IF: 2.025
2	<i>Veličkov A, Radenković G, Petrović V, Veličkov A. Diabetic alteration on Interstitial cells of Cajal. Acta Medica Medianae. DOI 10.5633/amm.2017.0416 у штампи</i> Циљ овог рада је да резимира актуелне податке о морфолошким и патохистолошким карактеристикама интерстицијалних ћелија Кахала и њихових подтипова у гастроинтестиналном тракту код пацијената са дијабетесом и паралелним животињским експерименталним моделима. У раду су разматрани поремећаји мотилитета гастроинтестиналног тракта узроковани губитком или променама интерстицијалних ћелија Кахала у дијабетесу (повећани тонус доњег езофагеалног сфинктера, дисаритмије желуца и гастропареза, спори интестинални транзит и фекална инконтиненција), и дискутовани механизми настанка дијабетесне гастроентеропатије. У раду су предложени и могући механизми поремећаја интерстицијалних ћелија Кахала у дијабетесу, који су мултифакторијални, комплексни и обухватају повећан оксидативни стрес, редуковане факторе раста, промене интраћелијске сигнализације и регулаторних фактора.	M52
3	<i>Velickov IA, Radenkovic G, Petrovic V, Ristic Petrovic A, Stojnev S. Alterations of interstitial cells of Cajal (ICC) in the rat colon in diabetes. Virchows Arch 2017; 471 (Suppl 1):S193. PS-13-088. The 29th Congress of the European Society of Pathology, September 2-6th 2017, RAI Amsterdam, The Netherlands.</i> Циљ овог рада је утврђивање дистрибуције и морфологије интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) у колону пацова са дијабетесом мелитусом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом користећи имунохистохемијске и морфометријске методе. Материјал се састојао од 12 проксималних и дисталних узорака колона пацова (дијабетична група и контролна група, n = 6 по групи). Имунохистохемијски преглед је обављен помоћу детектовања кит-полимера (Ц-кит). Резултати показују да је у проксималном и дисталном колону пацова са дијабетесом мелитусом смањен број интрамукуларних и миентеричних ИЋК, али без промена субмукозних ИЋК. Губитак ИЋК мрежа око ганглиона мијентеричног плексуса може играти главну улогу у поремећајима перисталтике.	M34 IF: 2.613
4	<i>Velickov A, Radenkovic Goran, Djordjevic Branka, Petrovic Vladimir, Jovic Marko, Velickov V Asen. Interstitial cells of cajal distribution throughout pyloric region of diabetes rat. Zbornik radova V kongresa anatomskog drustva Srbije sa medjunarodnim učešćem Novi Sad 2016, Универзитет у Новом Саду: pp. 89 - 89, Србија, 8. - 10. Sep, 2016</i> Циљ ове студије био је да истражи дистрибуцију интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) код дијабетеса упоређивањем морфолошких и имунохистохемијских карактеристика ИЋК у контроли и не инсулин-зависним дијабетесом мелитусом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом у пилорусном региону пацова. Материјал се састојао од 12 узорака желуца пацова са дијабетесом (6) и контролне групе (6). Имунохистохемијски преглед је обављен помоћу детектовања кит-полимера (Ц-кит). Резултати рада су показали да је у пилорусу дијабетичких пацова интрамукуларни подтип ИЋК веома ретко присутни и да линеарне ћелијске везе између ових ћелија потпуно недостају, али није било промена код ментеричких ИЋК. Губитак мреже интрамукуларних ИЋК може играти главну улогу у патогенези дијабетичке гастропарезе. Како су ИЋК имају улогу у сензорној иннервацији и генерисању перисталтичких контракција, они могу држати кључ за напредак у развоју ефикаснијих третмана дијабетесне гастроентеропатије.	M64
5	<i>Aleksandra Velickov, Radenković Goran, Đorđević Branka, Živković Nikola, Radovanović Aleksandra, Veličkov Asen. Loss of intramuscular interstitial cells of cajal in streptozotocin-nicotinamide noninsulin-dependent diabetes mellitus rat cardia. Симпозијум клиничке и функционалне анатомије: Зборник радова, Нови Сад 2013 pp. 36 - 36, Србија, 13. - 14. Sep, 2013.</i> Циљ овог рада био је испитивање дистрибуцију интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) у доњем езофагеалном сфинктеру код дијабетеса упоређивањем морфолошких и имунохистохемијских карактеристика ИЋК-а у контролној и пацова са поремећеном толеранцијом глукозе. Материјал се састојао од 12 узорака кардије пацова (6) и контролне групе (6). Резултати су показали да је гликемија повећани код пацова са поремећеном толеранцијом глукозе ($8,44 \pm 7,071$ ммол Л) у поређењу са контролама ($5,6 \pm 0,3$ ммол Л). Код пацова са поремећеном толеранцијом глукозе смањене су густине ИЋК-интрамукуларног типа, а такође долази до губитка ћелијских веза између ових ћелија, што има пресудан значај за одржавање базалног тонуса сфинктера и може бити узрок гастро-езофагеалног рефлукса у дијабетесу	M64

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Кандидат је испунио све предиспитне и испитне обавезе предвиђене Планом и програмом Докторских академских студија – програм Молекуларна медицина. Резултате истраживања докторске дисертације публиковала је у часопису категорије M22 који се налази на СЦИ листи са *IF*: 2.025. Такође резултате докторске дисертације публиковала је и у једном часопису националног значаја (M52) и саопштила их на једном међународном скупу и на две националне конференције. Поред тога аутор је или коаутор 24 рада из области теме докторске дисертације.

На основу одлука Научно-стручног већа за медицинске науке Универзитета у Нишу о именовану Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације (од 30. маја 2017. год., НСВ број 8/19-01-005/17-011), и одлуке Научно-стручног већа за медицинске науке Универзитета у Нишу о именовану ментора (од 10. јула 2017. год., НСВ број 8/19-01-007/17-014), кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Докторска дисертација Александре Величков састоји се из следећих поглавља: 1. Увод, 2. Циљеви истраживања, 3. Материјал и методе, 4. Резултати, 5. Дискусија, 6. Закључци и 7. Литература. Поред насловне стране и података о докторској дисертацији са резимеом на српском и енглеском језику, на крају дисертације дата је биографија аутора са потписаним изјавама. Наслов докторске дисертације је прецизно дефинисан, а докторска дисертација написана је експлицитним стилем који одликује научно истраживачки рад.

У **уводном делу** приказан је теоријски осврт на проучавану проблематику. Наведена су општа и савремена сазнања везана за хистолошку грађу и ембриологију гастроинтестиналног тракта (ГИТ) и порекло, морфологију и функционални значај интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) за нормално функционисање перисталтике ГИТ-а. Дат је историјски осврт на истраживања везана за идентификацију ИЋК. Приказан је опис могућих механизма којима дијабетес мелитус утиче на ИЋК, и изнети су актуелни подаци механизма настанка дијабетесне гастроентеропатије. Дефинисана је тема докторске дисертације и изнете су главне смернице којима се водио аутор у раду.

Циљеви истраживања докторске дисертације постављени су јасно и прецизно у складу са темом и применом адекватне методологије.

У поглављу **Материјал и методе** прецизно су описани поступци коришћени у истраживању. Детаљно је описан експериментални модел стрептозотоцин-никотинамид изазваног дијабетеса мелитуса на *Wistar* пацовима. Биохемијске, имунохистохемијске, морфометријске и статистичке методе су детаљно објашњене тако да се истраживање може поновити.

У поглављу **Резултати**, изнет је детаљан преглед добијених резултата истраживања илустрованих бројним микрофотографијама високог квалитета, графиконима и табелама, који у потпуности произилази из примењене методологије истраживања. Резултати су обрађени и анализирани коришћењем адекватне статистичке методологије и прегледно су приказани логичким редоследом у односу на постављене циљеве истраживања.

Дискусија је обухватила темељно упоређивање добијених резултата са сличним подацима из литературе. Резултати докторске дисертације дискутовани су у светлу савремених сазнања проблематике дијабетесне гастроентеропатије. Изнети су актуелни подаци из најновије литературе о механизмима дејства дијабетеса мелитуса на ИЋК у корелацији са добијеним резултатима. Такође приказан је значај разумевања патогенетских механизма дијабетесне гастроентеропатије проучавањем морфолошких промена и промена дистрибуције ИЋК у ГИТ-у на моделима експерименталних животиња, пошто је узорковање целог зида ГИТ-а оболелих и контроле код човека неизводљиво и неприступачно.

Закључци су дефинисани јасно, прецизно и директно дају одговоре на постављене циљеве истраживања. Уједно, закључци пружају морфолошку основу разумевања дијабетесне гастроентеропатије и дају могућност даљег проучавања у овој области.

Последње поглавље, **Литература**, садржи 220 референци наведених по абecedном редоследу. Већина ових радова публиковано је у последњих неколико година.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Постављени циљеви у пријави докторске дисертацији су у потпуности остварени. Неки од најважнијих остварених циљева у докторској дисертацији су:

1. Утврђивање разлика у дистрибуцији и заступљености интерстицијалних ћелија Кахала (ИЋК) у зиду гастроинтестиналног тракта (ГИТ) код експерименталне групе пацова са дијабетесом мелитусом у

односу на контролну групу.

2. Утврђивање разлике у броју, дистрибуцији, морфологији и организацији интрамукуларних подтипова ИТК у сфинктерима (кардија-доњи езофагеални сфинктер и пилорус) експерименталне групе пацова са дијабетесом мелитусом у односу на контролну групу.

3. Одређивање морфолошких карактеристика и организације (формирање дводимензионалних и тродимензионалних мрежа) подтипова ИТК мијентеричног и субмукозног плексуса код пацова са дијабетесом мелитусом у односу на контролну групу.

4. Утврђивање дистрибуције и заступљености нервних структура различитих анатомских сегмената зида ГИТ-а пацова и корелација заступљености ИТК и густине нервних структура у ГИТ-у контролне и експерименталне групе пацова са стрептозотоцин-никотинамид изазваним дијабетесом мелитусом.

Остварени циљеви дисертације пружају морфолошку основу за разумевање патогенетских механизма дијабетесне гастроентеропатије која је честа пратећа компликација дијабетеса мелитуса.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Резултати дисертације су од фундаменталног значаја за боље разумевање још увек недовољно јасних етиопатогенетских механизма настанка дијабетесне гастроентеропатије, као и утицају дијабетеса мелитуса на дистрибуцију интерстицијалних ћелија Кахала (ИТК) у различитим анатомским локализацијама гастроинтестиналног тракта пацова (ГИТ).

Оригиналност дисертације је у томе што је по први пут извршена систематска анализа дистрибуције ИТК и густине нервних структура у различитим анатомским сегментима ГИТ-а пацова са дијабетесом мелитусом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом, уз примену најсавременије и адекватне методологије. Такође, први пут је описано шест класа ИТК и детаљно описана дистрибуција и заступљеност нервних структура у различитим анатомским сегментима ГИТ-а код пацова са дијабетесом. Посебан допринос овој научној области је податак о дифузном губитку густине главних подтипова ИТК код пацова са дијабетесом уз очување нервних структура.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Докторска дисертација асист. др Александре Величков представља њен оригиналаи и самосталаи научни рад у области медицинских наука из научних дисциплина хистологије, ембриологије и патологије.

Самосталност у изради докторске дисертације односи се на све делове дисертације (спровођење експеримента, узорковање материјала, примена имунохистохемијских процедура и морфометријских метода, фотографисање и обрада микрофотографија). Изради дисертације претходила је пилотска студија чији резултати су знатно олакшали истраживање везано за докторску дисертацију. Такође је самостално налазила и користила савремену литературу из области истраживања и писала радове који садрже резултате докторске дисертације. Све горе наведено указује изузетну самосталност и склоност кандидата ка научно истраживачком раду.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Докторска дисертација асист.др Александре Величков „Интерстицијалне ћелије Кахала у гастроинтестиналном тракту пацова са дијабетесом мелитусом изазваним стрептозотоцин-никотинамидом“, одговорила је постављеним циљевима у смислу:

1. актуелности прегледа научне литературе из проучаване области
2. адекватности примењене методологије
3. систематизације и илустровања резултата и микрофотографија високог квалитета
4. оригиналног и иновативног тумачења резултата са циљем дефинисања морфо-функционалних односа чинилаца неопходних за нормално функционисање гастроинтестиналног тракта.

Коначно истраживање представља допринос подацима о морфолошком супстрату патогенетских механизма настанка дијабетесне гастроентеропатије.

Кандидат је објавио један рад који садржи резултате истраживања у оквиру докторске дисертације у часопису „*Histology and Histopathology*“ са *IF*:2,025, који је већ цитиран у раду из области дијабетеса и његове терапије.

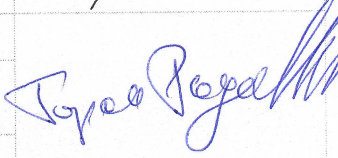
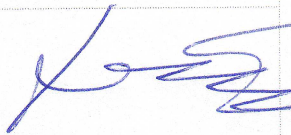
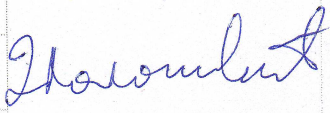
КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовану Комисије

НСВ 8/19-01-009/17-011

Датум именовања Комисије

22.12.2017. у Нишу

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Верига Аврамовић, редовни професор		
	медицина	Медицински факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
2.	Горан Раденковић, ванредни професор		
	медицина	Медицински факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
3.	Драган Михаиловић, редовни професор		
	медицина	Медицински факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
4.	Душан Соколовић, ванредни професор		
	медицина	Медицински факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
5.	Душан Лалошевић, редовни професор		
	медицина	Медицински факултет Универзитет у Новом Саду	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

19.01.2018. у Нишу